

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина I

Вінниця-Чернівці 2024

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Чернівці, 15-17 травня 2024 р. Вінниця, 2024. Ч. 1. 414 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Даценко Г. В.**, д-р екон. наук, професор,

Іваницька Н. Б., д-р філол. наук, професор, **Прутська О. О.**, д-р екон. наук, доцент,

Хачатрян В. В., д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор,

Бондар А. А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Крупельницька І. Г.**,

канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**,

канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент, **Яремко С. А.**,

канд. техн. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-070-4

Хачатрян В.В., д-р екон. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ Яцюк І.М., асистент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	101
---	------------

СУЧАСНА ПАРАДИГМА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНО-ВЛАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бабчинська О.І., д-р екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ДО ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.....	108
Бондар В.О. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ДЕМОКРАТІЯ УЧАСТІ ЯК ДИНАМІЧНИЙ КОМПОНЕНТ УКРАЇНСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	116
Бондарчук Л.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕНДЕНЦІЇ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ КОНСАЛТИНГУ.....	124
Веслова Я.В. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ НОВІ ПІДХОДИ У МЕНЕДЖМЕНТІ ТА УПРАВЛІННІ СЕКТОРОМ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	132
Горшков М.А. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВПЛИВ ФАКТОРІВ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ.....	139
Іванченко Г.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ РОБОТОДАВЦЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД.....	145
Заюков І.В., д-р екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПОРІВНЯННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ З ОКРЕМИМИ КРАЇНАМИ СВІТУ.....	152
Ковтун Е.О., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ: РОЛЬ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ.....	164

ДЕМОКРАТІЯ УЧАСТІ ЯК ДИНАМІЧНИЙ КОМПОНЕНТ УКРАЇНСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Демократія участі, яка ґрунтується на активній участі громадян у прийнятті рішень, стає все більш важливою складовою сучасного демократичного процесу. В Україні, яка переживає період трансформації та прагне до європейської інтеграції, демократія участі відіграє особливо важливу роль у зміцненні демократичних інституцій та залученні громадян до управління державою. У статті досліджуються сучасні практики демократії участі в Україні в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: демократія участі, демократичний процес, публічні консультації, прозорість, підзвітність, петиції.

Постановка проблеми. Демократія в Україні переживає складний період після Революції Гідності та початку війни з росією. Демократія участі має стати потужним інструментом для зміцнення української демократії та залучення громадян до прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу війни на демократію в Україні наразі перебувають у стадії активного розвитку. Опубліковано низку робіт, які аналізують вплив війни на різні аспекти демократичного життя. Серед науковців, які присвячують свої праці демократії участі в Україні слід виділити: Абрамовський М.М., Асєєв Ю.О., Гайдамака О.В., Кісіль О.М., Костюк О.С. та інші. Варто додати, що проводиться чимало досліджень, форумів, конференцій щодо досліджуваної тематики.

Мета статті – дослідити демократію участі як динамічного компоненту українського демократичного процесу.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна війна в Україні стала безпрецедентним викликом для української демократії. В умовах воєнного стану, загрози національній безпеці та гуманітарної кризи, виникають питання про стійкість демократичних інституцій, здатність дотримуватися норм і процедур, залучення громадян до демократичних процесів, а також про майбутнє демократії в Україні.

Руденко О. М., Ковальчук В.Г. визначають демократію участі як інструмент сприяння вирішенню складних проблем та формуванням довгострокових стратегій, що враховують інтереси та потреби різних верств суспільства [1].

Під демократією участі розуміють такий вид демократії, який забезпечує і гарантує безпосередню участь громадськості, членів територіальної громади в управлінні громадою або громадян в управлінні державою, тобто у процесах підготовки, ухвалення, реалізації та контролювання управлінських рішень. Основною характерною рисою демократії участі є безпосередня участь громадянина в суспільних процесах, в управлінні громадою через певні механізми участі [2].

Демократичні процеси, у свою чергу, передбачають сукупність дій та механізмів, що забезпечують участь громадян у прийнятті рішень, які ґрунтовані на принципах свободи, рівності, справедливості та підзвітності. Демократичні процеси є важливими, тому що вони: захищають права та свободи громадян, сприяють підзвітності уряду, забезпечують верховенство права, сприяють мирному та процвітаючому суспільству. Слід додати, що демократичні процеси не є статичними. Вони постійно розвиваються та вдосконалюються. Важливим є те, щоб громадяни брали активну участь у демократичних процесах та захищали свої права та свободи.

Рисунок 1 – Демократичні процеси в Україні

Перелік процесів, за допомогою яких громадяни беруть участь у прийнятті рішень, які впливають на їхнє життя, є невичерпним. Проте на рисунку наведеному вище, виділено прозорі і відкриті методи, інструменти, дії щодо громадської активності.

Демократичні процеси запобігають корупційним ризикам та сприяють налагодженню діалогу, підвищенню рівня довіри між владою й громадськістю, що забезпечує фундамент для ефективного відновлення та розвитку України як європейської держави з демократичними цінностями. Центром розвитку інновацій в рамках проекту «Посилення демократичних процесів у територіальних громадах» проведено дослідження щодо оцінки стану демократії участі в Україні [3].

До опитування було долучено 204 представника громадськості, серед них 75,98% респондентів є місцевими жителями, що становить 155 осіб, 24,02% - ВПО, тобто 49 осіб. З інформації про учасників дослідження, 62,3% складають жінки, а 37,6% - чоловіки. Найактивнішими учасниками є особи у віці від 35 до 54 років, які складають 63,2% від загальної кількості респондентів [3].

В умовах війни та гуманітарної кризи важливо було забезпечити

безперебійну роботу органів місцевого самоврядування (ОМС) та зберегти зв'язок з громадянами. Одним із ключових напрямків роботи ОМС стало посилення взаємодії з мешканцями. Це було необхідно для: інформування громадян, залучення громадян до вирішення проблем, пов'язаних з війною, моральної підтримки. Отож, результати дослідження свідчать про те, що 56,4% громадян відчувають кращу взаємодію та співпрацю з ОМС у вирішенні питань громади в умовах війни, 43,6% респондентів зазначили, що не помітили змін щодо кращої координації та взаєморозуміння між ОМС та мешканцями [3].

Окрім посилення співпраці між органами місцевого самоврядування та мешканцями, війна також призвела до створення нових платформ або ж їх активнішого використання, для взаємної підтримки та впровадження нових методів комунікації в громадах. Серед таких інструментів є: електронні опитування, петиції, звернення, також запити на публічну інформацію, громадські слухання, тощо (рис. 2).

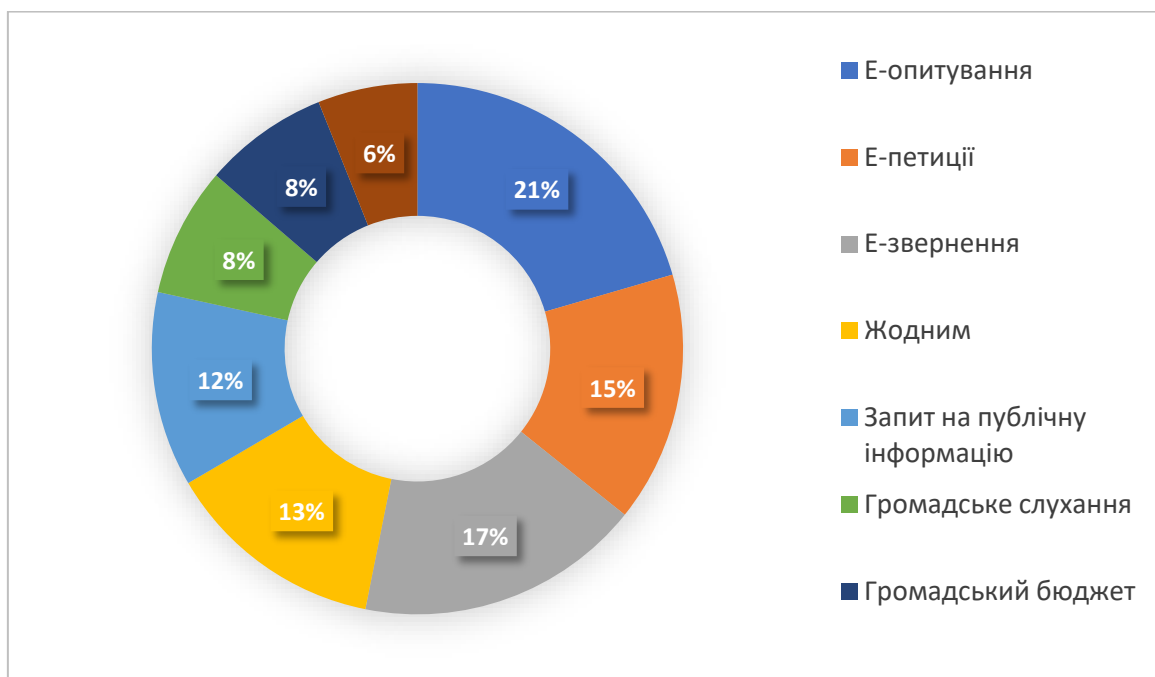

Рисунок 2 – Інструменти громадської участі респондентів під час повномасштабного вторгнення

*сформовано на основі [3]

Взаємодія громадськості та громади може приймати різні форми, від офіційних до неформальних, від офлайн до онлайн. До офіційних форм входять: громадські слухання, збори громадян, консультації з громадськістю, опитування, тощо. Неформальні форми включають публічні дискусії, волонтерство, участь у громадських організаціях, використання соціальних мереж та інші способи об'єднання людей навколо спільних інтересів.

Важливо підкреслити, що не існує єдиного правильного способу взаємодії громадськості та громади. Вибір форм та методів залежить від конкретних цілей, контексту та ресурсів. Головне, на мою думку те, щоб взаємодія була змістовною, інклюзивною та прозорою, щоб всі зацікавлені сторони могли брати участь та бути почутими.

У дослідженні, що було проведене серед представників громади і громадськості приділялось питання способам комунікації. Серед найбільш використовуваних форм взаємної участі респонденти виділяють соціальні мережі. Далі громадськість віддає перевагу отримувати інформацію через інформаційні канали місцевої ради, громада ж – через офіційний вебсайт. Поміж інших інструментів в опитуванні виділено: мобільний застосунок, автоматичні інформаційні повідомлення про загрозу, місцевий чат-бот, телефонна гаряча лінія, інше.

Ще однією важливою складовою демократичного місцевого самоврядування є долучення мешканців до процесу прийняття рішень. Вважаю, що це сприяє збільшенню легітимності рішень, зміцненні довіри до влади, а також підвищенні рівня активності громадян. Існує багато різних методів, які ОМС можуть використовувати для долучення мешканців до обговорень. У дослідженні яке є предметом моєї статті, визначено критерії і рівні залучення жителів до обговорень з ОМС.

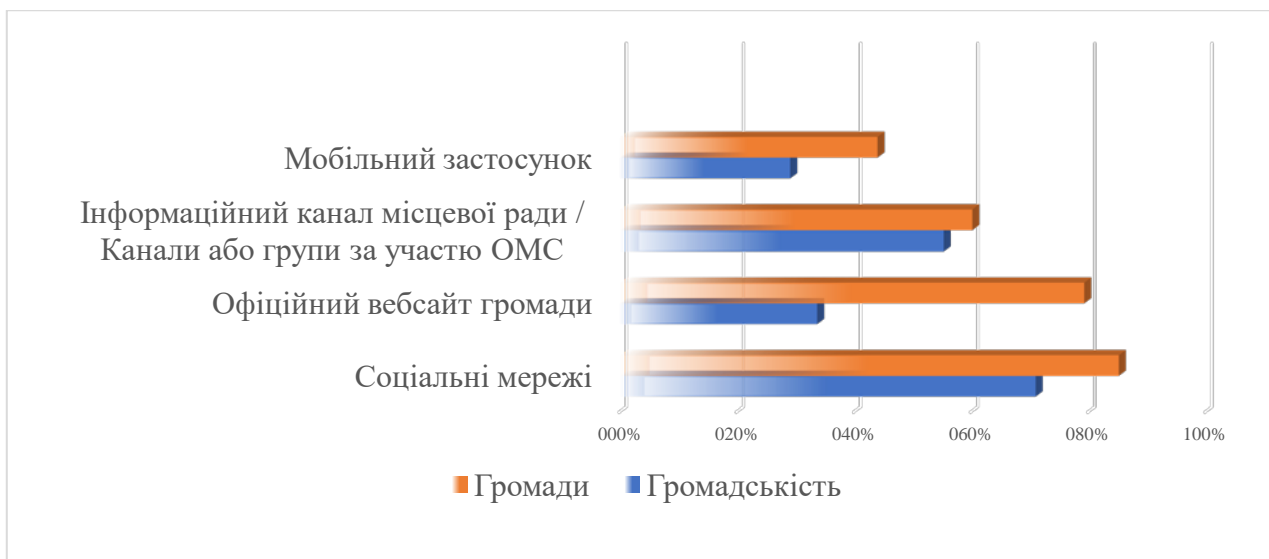

Рисунок 3 – Форми комунікації для обміну інформацією громади з населенням

*сформовано на основі [3]

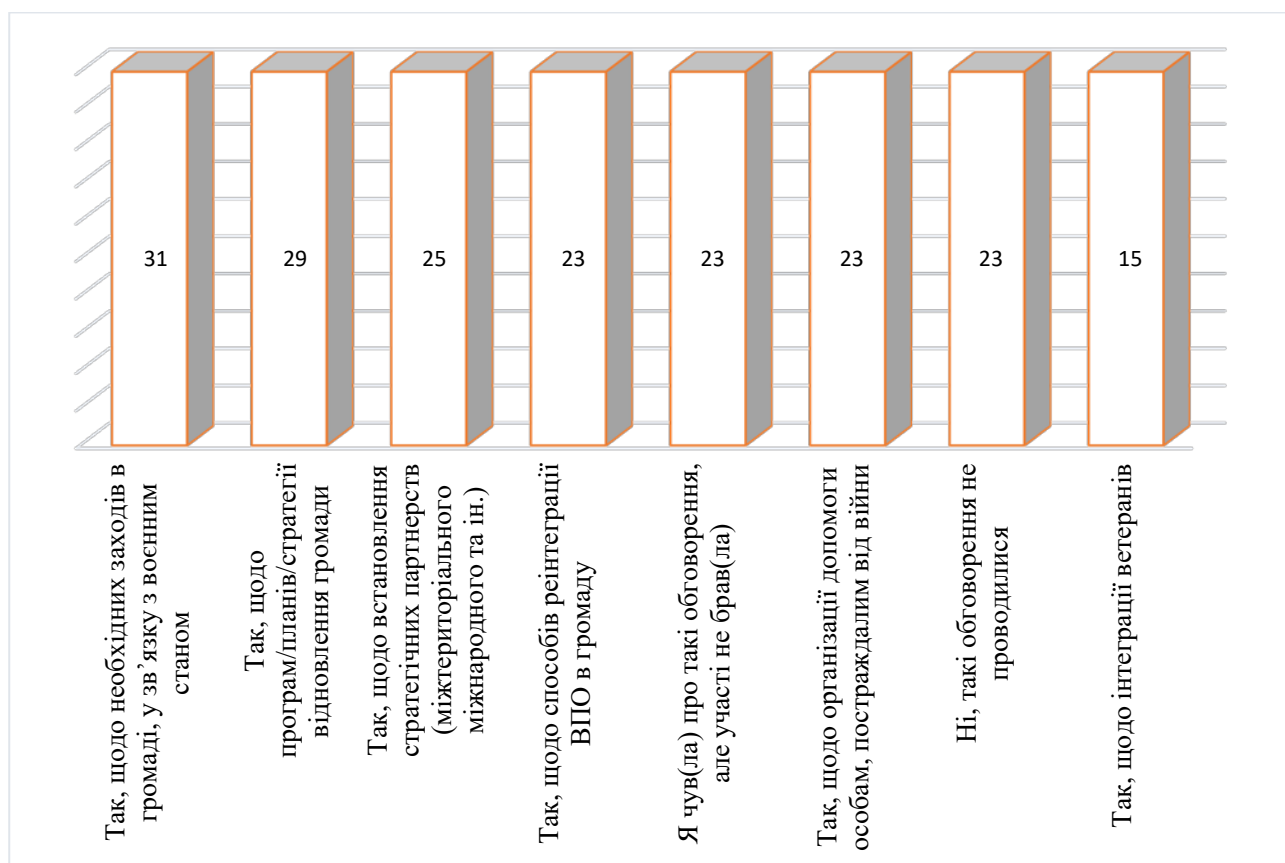

Рисунок 4 – Результати долучення мешканців до обговорень з ОМС, у %

*сформовано на основі [3]

На рисунку 4 наведено результати опитування щодо долучення громадськості до різноманітних обговорень. Отож, аналізуємо, що співвідношення залученості жителів до різноманітних заходів, відносно до не залученості значно переважає. До таких заходів слід віднести: зустрічі щодо обговорення стратегій і планів відновлення громади, налагодження співпраці, реінтеграція ВПО, допомога постраждалим від воєнних дій, тощо.

З проаналізованого дослідження зрозуміло, що демократичний процес неможливий без активної участі громади та прозорості у прийнятті рішень. Це особливо важливо для стратегічних рішень та рішень щодо відновлення та розвитку територій. Залучення громадян до управління, дотримання принципів прозорості та відкритості, а також постійне вдосконалення демократичних інституцій на всіх рівнях є ключовими факторами для зміцнення демократії та розвитку громад.

Як зазначив Сергій Лобойко, голова експертної ради Центру розвитку інновацій, «Демократія це не лише цифра, в першу чергу має бути бажання співпраці та взаємної довіри, адже найголовніший актив громади – це люди та бізнес» [3].

У перспективі також розглядається питання єдиної платформи громадської участі у процесі відбудови. За планом, таким інструментом має стати модуль громадської участі (eDem) в екосистемі підзвітної відбудови – платформи DREAM [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, демократія участі є важливою складовою українського демократичного процесу. Вона може допомогти зробити українську демократію більш легітимною, ефективною та стійкою.

Однак, для розвитку демократії участі в Україні необхідно подолати ряд викликів та скористатися існуючими можливостями. Держава, громадянське суспільство та міжнародні організації повинні співпрацювати, щоб сприяти розвитку демократії участі в Україні.

Варто додати, що існує ряд напрямків для подальших досліджень демократії участі в Україні. Деякі з цих напрямків включають:

- Дослідження впливу нових форм демократії участі на прийняття рішень.

- Розробка моделей демократії участі, які відповідають українському контексту.

- Дослідження методів оцінки ефективності демократії участі.

Проведення подальших досліджень допоможе краще зрозуміти демократію участі в Україні та розробити ефективні стратегії для її розвитку в умовах відновлення.

Список використаних джерел:

1. Руденко О. М., Ковальчук В.Г. Демократія участі в публічному управлінні: сучасні виклики та можливості. Економіка та публічне управління: нові виклики та рішення: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 18-19 січня 2024 р. / Редкол.: В. В. Лебедченко та ін. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2024. С. 220-223 URL: https://khai.edu/assets/files/novini/2024/konferenciya_hai_601_18-19_01_2024.pdf#page=220 (дата звернення: 07.05.2024).

2. Абрам'юк І. Демократія участі: механізми громадської участі на місцевому, регіональному та національному рівнях. К: RegioNet. 2014. 50 с.

3. Демократія під час війни: залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні. CID. URL: <https://cid.center/democracy-in-time-of-war/> (дата звернення: 07.05.2024).

4. Семенюк І.Ю., Боковець В.В., Махначова Н.М. Роль публічних комунікацій в демократизації суспільства. Подільський науковий вісник. № 2 (14). 2020. С. 15-20